

“Entrem a la Xarxa Vives per recuperar un bocí d’història de Sardenya”

Attilio Mastino és rector de la Universitat dels Estudis de Sàsser (Sardenya), que s’acaba d’incorporar a la Xarxa Vives d’Universitats. Del 23 al 27 de juny, l’Ajuntament de Alguer i la Generalitat de Catalunya han organitzat el cinquantè aniversari del viatge de Retrobament, amb concerts, conferències i més actes d’agermanament.

Per què Sàsser entra a la Xarxa Vives?

—La Universitat de Sàsser vol subratllar la importància d’una història i una tradició catalana des dels seus orígens. L’origen de la Universitat de Sàsser és català perquè el fundador, Alessio Fontana, ja va comptar des del primer dia amb un jesuïta català. Però sobretot volem destacar que hi ha una tradició, un llegat català que es conserva a tot Sardenya. D’acord que aquesta influència és molt clara a l’Alguer, però també a la resta de l’illa. D’ençà del moment que el papa Bonifaci VIII, el 1297, assignà el regne de Sardenya al sobirà de la corona catalano-aragonesa, i que, el 1323, Jaume II arribà a Sardenya per conquerir-la, comença una fase catalano-aragonesa —i posteriorment espanyola— de gran influència. La component catalana va significar una transformació del gust estètic en la construcció d’esglésies: el gòtic català s’estén per tot Sardenya en aquest període. La comunicació amb el món ibèric, baleàric i Barcelona va significar, sobretot, una obertura de l’illa a l’exterior.

—En quin sentit?

—Sardenya arriba a la fase catalana

després d’una època tancada. Surt així de l’edat bizantina, de l’època medieval. L’arribada dels catalans significa per a Sardenya la tornada a una dimensió mediterrània, que havia estat negada pels jutjats medievals [Sardenya estigué dividida als segles X, XI i XII en quatre jutjats, hereus de les divisions bizantines, governats pels poders locals].

—Quines oportunitats dóna la Xarxa Vives a la Universitat de Sàsser?

—La Xarxa Vives, que té universitats de Catalunya i també de Catalunya Nord (Perpinyà), ara, amb l’adhesió d’una universitat de Sardenya, agafa una dimensió encara més internacional. Sobretot l’oportunitat que nosaltres cerquem és obrir un procés d’internacionalització per a la nostra universitat, la de Sàsser, amb la possibilitat de col·laborar amb una xarxa d’universitats catalanes amb les quals puguem presentar projectes de recerca comuns, projectes de col·laboració en formació, tot augmentant el nombre de professors estrangers que arriben a Sàsser. L’últim any n’han vingut més de 150 durant períodes que van des de deu dies a sis mesos. A més, uns altres professors han participat en cursos del programa sard de Master and Back, que facilita que

ampliïn estudis a fora i després tornin a la Universitat de Sàsser: un projecte per a formar investigadors a l’estranger que es comprometen a tornar a Sardenya. A banda d’això, hem de continuar el programa Erasmus, que ja va començar a mitjan anys 90 i funciona molt bé amb les universitats catalanes.

—En totes dues direccions?

—No tant. El 70% dels nostres estudiants demanen una universitat de l’àmbit ibèric (Portugal o Espanya). Moltíssims van a Barcelona o Catalunya.

El component català de la universitat de Sardenya, i sobretot el fet que la Facultat d’Arquitectura sigui a la ciutat d’Alguer, que és la ciutat que ha mantingut més bé la tradició catalana, és un bon punt de partida perquè la nostra universitat s’internacionalitzi.

—Per què vau instal·lar la Facultat d’Arquitectura a l’Alguer?

—Quan es va decidir d’instal·lar-la a l’Alguer es va fer de manera absolutament extraordinària perquè n’hi ha poquíssims casos a Itàlia: hi ha moltes universitats que fan cursos en ciutats diferents d’on tenen la seu principal, però molt poques que instal·lin una facultat sencera a fora. En canvi, la Facultat d’Arquitectura té la seu institucional a l’Alguer, no a Sàsser. Això ha estat voluntat de la Universitat de Sàsser per a crear unes sinergies amb l’Alguer i Catalunya, tot aprofitant aquesta singular relació. Es va considerar que l’Alguer era la portadora d’una relació internacional particular que es podia internacionalitzar.

—Per què vau triar la d’arquitectura?

—A Sardenya no n’hi havia cap. Des de feia temps era molt evident la necessitat de crear una facultat d’arquitectura i es podia fer a Sàsser o a Càller. La solució de fer-la a l’Alguer va ser acceptada com a bona, perquè no n’hi havia ni a Còrsega ni a les illes Balears. A totes les illes mediterrànies occidentals només hi havia una facultat d’arquitectura i es va fer amb aquesta consciència mediterrània.

—I s’ha promogut aquesta col·laboració?

—La facultat té cursos d’arquitectura, urbanisme i disseny. En concret, el d’urbanisme és una titulació internacional i un dels cursos és comú a la Universitat de Sàsser, la de Girona i l’Autònoma de



Barcelona, a més de la Universitat de Venècia. A part d'això, hi ha programes comuns amb la Universitat Rovira i Virgili i la Universitat Politècnica de Catalunya, que impliquen intercanvis de professors i estudiants. A més, vénen molts Erasmus de Catalunya. El darrer curs gairebé un 50% dels Erasmus venien de Catalunya.

Fem cursos de català que no tan sols volem reforçar sinó també ampliar fortament. Enguany hem fet un curs de català per als estudiants de Sàsser que van a Catalunya a fer l'Erasmus. I ens hem trobat que molts alumnes que anaven a Catalunya i que no parlaven alguerès, han tornat parlant alguerès. Després d'anar a Barcelona o Girona, la seva posició respecte a la llengua canvia: "He anat allà i he retrobat la llengua dels pares i dels avis." I ara volen continuar aprenent català. Al final, aquests intercanvis són importants per a recuperar la llengua.

Entrem a la Xarxa vives amb molta emoció, perquè d'aquesta manera recuperem un bocí d'història de Sardenya. Torno a recordar que un dels jesuïtes que la van fundar era català, Baltasar

Pinyes. Per a nosaltres la fundació és un fet molt important i ho celebrarem d'aquí a dos anys, quan commemorarem els 450 anys de la Universitat de Sàsser. Per a aquesta ocasió volem convidar els rectors catalans a visitar Sàsser: serà l'octubre del 2011. Serà un bon moment per a recordar les arrels catalanes d'una universitat fundada per jesuïtes —una cosa que encara es pot veure al nostre escut, on apareix el símbol de l'orde, la torre que recorda l'origen romà de la ciutat i tres màrtirs de la persecució diocleciana.

—Per acabar: com valoreu la política universitària del govern de Silvio Berlusconi?

—Sóc un dels quatre rectors que, a la conferència de rectors, ha votat contra el document de la mateixa conferència que dona suport al projecte de llei de reforma de la universitat de la ministra [d'Educació, Universitats i Recerca] Maria Stella Gelmini. Crec, com molts investigadors universitaris, que és una política que liquida algunes tradicions universitàries, perquè retalla dràsticament el nombre de facultats i de departaments, limita la inversió en re-

cerca, tendeix a una política que fa una universitat vertical amb molt poder per al rector i redueix el control democràtic, perquè els organismes només són formats per directors de departament i no per un consell de facultat o de l'àrea didàctica. Sobretot és un empobriment de la riquesa cultural, que és l'arrel de la universitat italiana. La universitat italiana és una universitat amb cultura pròpia, la mateixa de les universitats catalanes, diferent de les universitats anglosaxones, més relacionat amb universitats històriques com la de Bolonya, la de París o la de Barcelona, que han desenvolupat mecanismes per ser més sensibles a les exigències del territori. És una tradició que volem salvar perquè a Itàlia es fa una inversió en universitats que és totalment insuficient, si la comparem amb el PIB. D'acord que ens trobem en un període de crisi, però ens equivoquem si no partim dels joves, de la cultura i de la recerca. Apostem per la internacionalització, la modernització i una qualitat de la formació més gran.

Àlex Milian